

tamen contractum valet, et pro infecto habendum non est, c. un. *de Voto*, in 6. Sic pariter etsi a jure prohibitum, ac illicitum sit, contrahere matrimonium contra interdictum Ecclesiae, tamen ita contractum validum existit c. 1, *de Matrim. contra interdict. Eccles.* Sic rursus, quamvis universaliter prohibitum habeatur cum impedimento impediendo, v. g. stantibus sponsalibus de futuro cum una, cum altera matrimonium inire, inquit tamen firmiter subsistit, c. 2, eod.

5. Sic ulterius, licet episcopis alienos diocesanos sine proprii Episcopi licentia ordinare graviter sit prohibitum, tamen ordinatio ab eisdem facta valet. arg. can. fin. cau. 9, q. 2. Pariformiter etsi episcopis prohibitum sit alienas ecclesias, vel altaria consecrare, tamen facta ab illis consecratio est valida. can. *Episcopus*. 28, cau. 7, q. 1. Sic denique tacendo plura alia exempla, quamvis prohibitum et illicitum sit sacerdotibus celebrare Missam, vel alia administrare sacramenta in statu disgratiæ: nihilominus celebratio Missæ et consecratio, sicut et aliarum administrationes sacramentorum in tali statu factæ validæ sunt. Ex quibus, et aliis hujusmodi exemplis abunde patet, quod ea, quæ contra jus, seu leges, vel canones simpliciter prohibentes, vel præcipientes fiunt, illicita quidem, et peccaminosa, non tamen invalida existant, nec pro infectis haberi debeant: sicque Regula de his intelligenda non veniat.

6. *Non servata forma substantiali actus per legem, actus nullus est.* — Dicitur autem notanter in responsione n. 4, data: « Nisi per hanc formam ad substantiam actus pertinens præscribitur; » hæc enim ubi a lege præscribitur, et non servatur, actum pro infecto et invalido haberi debere, extra controversiam est. arg. c. *Cum dilecta*, 22, *de Rescript.* et c. *Quia propter*, 42, *de Elect.* cum concord. deficiente enim forma substantiali, et essentiali requisito rei alicujus, rem ipsam corrumpere per se necesse est. Sic enim alienatio rerum Ecclesiae contra præscriptam a jure formam invalida est, et pro infecta habenda, juxta dicta lib. III, tit. XIII, *de Reb. Eccles. alien. vel non* § 2. Sic testamentum, non observata præscripta juris forma, nullum atque irritum, et pro infecto habetur per dicta, et probata lib. III, tit. XXVI, *de Testament.* Sic matrimonium contra præscriptam a Tridentino formam circa assistentiam parochi, et duorum testium, non tantum illicitum,

sed et invalidum, ac pro infecto habetur. Concil. Trident. sess. 24, *de Reform.* cap. 1. Sic electiones contra præscriptam substantialem Ecclesiae formam celebratæ invalidæ sunt, et pro infectis habentur cit. c. *Quia propter*, 42, *de Elect.* etc. Hinc

7. *Ponitur verus sensus regule.* — Resp. II. Verus et genuinus regule sensus hic est: « Quidquid agitur contra jus, id est, contra canonem, aut legem, qua actus irritatur, vel nullus declaratur, aut illius forma substantialis præscribitur, invalidum est, et pro infecto habetur, » per jura, et rationem jam adducta.

8. *Solvuntur jura contraria.* — Ad jura, quæ ab adversariis n. 1, allegantur, respondetur, ea non obstare, tum quia etsi non de lege irritante, tamen de lege formam præscribente bene intelligi possunt, exigente sic de facto vigente consuetudine, quæ est optima legum interpretis; c. *Cum dilectus*, 8, *de Consuet.* et aliis textibus atque exemplis juris contrariis n. 4 et 5, allegatis, quæ cum aliis juribus pro possibili, concordare oportet. c. *Cum expediat*, 29, *de Elect.* in 6; tum quia quamvis l. *Non dubium*, 5, C. *de Legibus*. juxta tenorem, et rigorem intelligenda foret, per consuetudinem contrariam modo vigentem abrogata censetur, prout teste Herinx p. 2, disp. 5. *de Legib.* n. 34, plures contestantur auctores.

9. *Quæ contra legem prohibentem fiunt, etsi valeant, tamen plerumque invalidari possunt.* — Illud tamen notandum, quod, licet ea, quæ contra legem, simpliciter duntaxat prohibentem, fiunt, invalida non sint, tamen plerumque a iudice præsertim ad instantiam partis adversæ annullari valeant can. *Vides, fili*, 40, dist. 40, ibi: « Quia quod contra leges accipitur, per leges dissolvi meretur: » prout id ipsum in pluribus casibus præcipitur. Dicitur autem « plerumque; » cum etsi nonnulli putent, id universaliter fieri posse, hoc tamen verum non sit; quia certum est, quod matrimonium contra legem prohibentem illicite, valide tamen contractum, annullari amplius nequeat: quod idem dic de ordinatione, consecratione, et aliis n. 5, adductis.

10. *Quid censendum in foro interno effectuum jure invalidorum, remissive.* — Cæterum quid in foro interno censendum sit de effectuum illorum, quæ ob legem irritantem nulla, et invalida sunt, vide dicta lib. I, tit. II, *de Constitut.* § 11, a n. 251.

REGULA LXV.

IN PARI DELICTO ET CAUSA POTIOR EST CONDITIO POSSIDENTIS.

1. *Regula, unde?* — Prima pars hujus regule, « in pari delicto, » desumitur ex l. *Cum par delictum*, 154, ff. *de Reg. jur.* ibi: « Cum par delictum est duorum, semper oneratur petitor, et melior habetur possessoris causa. » Altera pars, videlicet « in pari causa » absque delicto desumpta habetur ex l. *In pari*, 128, ff. eod. « In pari causa possessor potior haberi debet. »

2. *Ponitur vera intelligentia: et sensus regule. Quare in pari delicto et causa, melior sit conditio possidentis.* — Quæritur I. Quomodo hæc regula intelligenda, et quis verus illius sensus sit? Resp. Regula intelligenda est in sequenti vero illius sensu: « Quando duo in eadem causa rei sunt delicti, v. g. si unus ex delicto dat, et alter ex delicto accipit, melior est conditio possidentis, ita, ut restituere amplius non teneatur. Item si duo parem causam absque delicto habent, pariter melior est conditio possidentis, adeoque a possessione dejici non potest, donec adversarius legitime probet, se meliori gaudere jure. » Ratio regule quoad utramque partem est; quia in pari delicto, vel causa possessor duos habet titulos: unum dubium, eundemque, quem habet adversarius, videlicet, num rei proprietatem ad se pertineat necne: alterum certum, et indubitatum, nempe possessionem; quo titulo quia adversarius caret, merito jura magis favent possidenti, præsertim cum duo vincula plus ligent, quam unum, arg. c. 1, *de Treuga et pace*. ac alias in judicio petitorio possessor personam rei agat; reus autem ordinarie gaudeat majori favore quam actor per dicta ad reg. 11, *de Reg. jur.* in 6, et l. *Favorabiliores*, 125, ff. *de Reg. jur.* ibi: « Favorabiliores Rei potius, quam actores habentur, » ac insuper possessio magnæ semper considerationis sit, et inter alios etiam effectum pariat, qui refertur § *Retinendæ*, 4, instit. *de Interdict.*, ibi: « Commodum autem possidentis in eo est, quod etiam si ejus res non sit, qui possidet, si modo actor non potuerit suam esse probare, remanet in suo loco possesso: propter quod causam cum obscura sunt utriusque jura, contra petitorum iudicari solet. »

3. *Data iudici ob injustam sententiam repeti*

non possunt. — Exempla juris pro prima parte sunt primo: Si quis iudici pecuniam, vel munera alia dat, ut ferat injustam sententiam, ab eo repetere datum amplius non potest, quia utriusque tam dantis, quam accipientis versatur turpitudine, et iudex in possessione accepti, consequenter melioris conditionis est, arg. can. *Non sane*, 15, cau. 14, q. 5, et l. 3, ff. *de Condict. ob turp. caus.* ibi: « Ubi autem et dantis, et accipientis turpitudine versatur, non posse repeti, dicimus; veluti si pecunia detur, ut male iudicetur. »

4. *Nec data meretrici ob usum corporis.* — « Idem est, si ob stuprum datum sit, » ut dicitur l. 4, pr. ff. eod. et § 3, ibid. « quod meretrici datur, repeti non potest. » Concordat l. 2, c. eod. ibi: « Cum te propter turpem causam domum adversariæ dedisse profitearis, frustra eam tibi restitui desideras: cum in pari causa possessoris conditio melior habeatur. » Ex quibus legibus doctores universaliter inferunt, ea, quæ ob turpem quancunque causam dantur, et accipiuntur, repeti non amplius posse; cum ubi par est delictum utriusque, tam male dantis scilicet, quam male accipientis, hujus tanquam possessoris melior sit conditio.

5. *Repeti autem potest datum alicui, ne turpe quid committat.* — Ubi tamen cum Taccino, *hic*, et aliis advertendum, quod, etsi datum et acceptum ob turpem causam, seu delictum repeti non amplius valeat: tamen id, quod quis dat, ne alter turpe quid seu delictum committat, v. g. ne injustam sententiam ferat, ne furtum, ne homicidium, ne adulterium, ne conditionem faciat, ab eo, qui accepit, iterum revocare valeat, adeoque in tali casu melior conditio possidentis non sit; cum non par in utroque, sed in uno duntaxat, volente nempe delinquere, et accipiente versetur delictum, textu claro l. 1, § 2, ff. *de Condict. ob turp. caus.* ibi: « Si turpis causa accipientis fuerit etiamsi res secuta sit, repeti potest. » Exemplificatur hoc l. 2, ff. eod. illis verbis: « Ut puta, dedi tibi, ne sacrilegium facias: ne furtum; ne hominem occidas, in qua specie Julianus scribit, si tibi dedero, ne hominem occidas, condici posse. » Concordat l. *Idem*, 4, § 2, ff. eod. ibi: « Quoties autem solius accipientis turpitudine versatur, Celsus ait repeti posse, veluti si tibi dedero, ne mihi injuriam facias. »

6. *Ponuntur exempla juris, quod etiam in pari causa sine delicto, melior sit conditio pos-*

sidentis. — Pro altera parte regulæ, « In pari causa, » sine delicto, exempla juris dantur plurima: veluti si duo eandem rem a duobus non dominis bona fide emunt, ille, cui res etiam tradita est, prævalet; quia in hac pari causa potior est conditio possidentis l. *Sive autem.* 9, § *Si duobus.* 4, ff. *de Publiciana in rem action.* Item, si duobus eadem res obligatur, et nescitur, cui prius: melior est conditio possidentis rem l. *Si debitor.* 10, ff. *de Pignor.* Sic ulterius: « Si a Sede apostolica, vel legato ipsius uni, et ab ordinario alteri eodem die idem beneficium conferatur, nec appareat, quæ collatio fuerit primo facta, erit potior conditio possidentis, » sunt verba formalia c. *Si a Sede,* 31, *de Præbend. et dignit.* in 6. Sic rursus, si in iudicio utriusque testes æque idonei et pares sunt, in hac pari causa præferuntur, depositiones testium, qui pro possessore testantur. c. *Ex litteris.* 3, § *Quod si, de Probation.* ibi: « Quod si ambarum partium testes sint æque idonei, possessoris testes præferuntur. » Et, si ambo se possidere contendunt, prævalent, qui de antiquiori possessione deponunt. c. *Licet causam.* 9, eod. ubi summarium sic habet: « Si actor et reus in interdicto retinendæ possessionis probant, obtinet is, qui antiquiorem possessionem probat, » etc. Ut proin semper in pari causa melior sit conditio possidentis, et specialiter attendatur ad possessionem; quod ipsum non ex minimis prærogativis est, quas affert possessio, uti cum aliis bene observat Strein, *hic.* n. 1.

7. *Nec eximuntur ab hac regula causæ piæ, vel alias privilegiatæ.* — Porro procedit regula etiam contra Ecclesiam, aliasque causas pias, et privilegiatas (nisi sint de quatuor specialiter favorabilibus, videlicet testamento, libertate, conjugio, et dote: de quibus vid. lib. II, tit. XII, a n. 46), ita ut, licet harum favor, etiam dum actores existunt, potior sit, quam rei, tamen quando causa pia, vel alia privilegiata cum profano litigat, in pari causa potior sit conditio possidentis profani; cum magis semper attendatur ad titulum possessionis, quam qualitatem litigantium: ut post Fulgosium, consil. 138, dubio 1, et alios bene advertit Strein, *hic.* n. 2, patetque inter alia etiam in casu, quo quis dubitat, an emiserit votum, necne? Tunc enim, quia libertas in possessione existit, potior est conditio ipsius arg. c. *Ex parte,* 18, *de Censib.*

8. *Solvitur objectio contra regulam.* — Nec dicas ex hac regula foveri fures, prædones, et raptores, quamprimum possidere incipiunt. Resp. enim, neque hac regula, nec alio jure bonum possessionem defendi, sed quamprimum de illis ut talibus constiterit, eos, non obstante possessione, ad restitutionem rerum ablatarum, una cum fructibus, et ad resarcienda damna illata illico compelli textu claro c. *Gravis,* 11, *de Restit. Spoliat.* cum concordant.

9. *Fallit regula primo in simonia reali.* — Quæritur II. An et quas fallentias paliatur regula 63? Resp. eam fallere primo, in simonia reali; cum, etsi par sit delictum dantis et recipientis simoniace, tamen qui munus taliter recipit, non obstante possessione, teneatur restituere, arg. c. *De hoc.* 11, *de Simon.*, ubi etiam reges, et principes id, quod simoniace receperunt, restituere coguntur: cui autem restitui debeat, vid. lib. V, tit. III, a n. 293.

10. *Fallit secundo in lenocinio viri.* — Fallit secundo, quando uxor lenocinio viri adulteratur; hoc enim in casu, etsi par videatur delictum utriusque, tamen soluto per mortem uxoris matrimonio, vir dotem, quam possidet, non potest retinere, sed illis, quibus alias ab intestato, vel ex testamento competit, restituere debet, l. *Cum mulier.* 47, ff. *Solutio matrim.* ubi legislator etiam rationem suæ legis apponit; ibi: « Cum mulier viri lenocinio adulterata fuerit, nil ex dote retinetur; cur enim improbet maritus mores, quos ipsemet aut ante corrupit, aut postea probavit. »

REGULA LXVI.

CUM NON STAT PER EUM, AD QUEM PERTINET, QUOMINUS CONDITIO IMPLEATUR, HABERI DEBET PERINDE, AC SI IMPLETA FUISSET.

1. *Regula unde?* — Desumitur hæc regula ex l. *In jure civili.* 161, ff. *de Reg. jur.* ibi: « In jure civili receptum est, quoties per eum, cujus interest, conditionem non impleri, fiat, quominus impleatur, perinde haberi, ac si impleta conditio fuisset: quod ad libertatem, et legata, et ad hæredum institutiones perducitur, » etc. Concordat l. *In executione.* 85, § fin. ff. *de Verb. oblig.* ibi: « Quicumque sub conditione obligatus curaverit, ne conditio existeret, nihilominus obligetur. »

2. *Ponitur verus sensus, et intelligentia regulæ.* — Quæritur: Quomodo hæc regula intelligenda, et quis verus illius sensus sit? Resp. regulam intelligendam esse juxta sensum sequentem, qui proprius illius est: « Quando in lege, contractu, testamento, vel alia dispositione aliquid in alicujus favorem ordinatur sub certa quadam conditione, et is, cui apponitur conditio, facit, quantum est in se, nihilque prætermittit eorum, quæ ad conditionem implendam spectant, et tamen implere non potest, et quod ab illo, cujus interest conditionem non impleri, impediatur, perinde haberi, et favore frui debet, ac si conditionem reipsa adimpleret. » Dicitur notanter: « Quando aliquid in alicujus favorem ordinatur; » quia regula loquitur, et intelligenda est de illis dispositionibus, « quæ in alicujus favorem fiunt, » apposita tamen conditione, uti patet ex verbis exemplificatoriis regulæ civilis, n. 1, allegatæ, ex qua desumpta fuit regula canonica, ibi: « Quod ad libertatem legata, et ad hæredum institutiones pertinet, » etc. quæ cuncta sunt favorabilia pro iis, qui libertatem, legata, vel hæreditatem consequuntur.

3. *Loquitur duntaxat de casu, quo quis impeditur a tali, cujus interest conditionem non impleri.* — Dicitur etiam notanter: « eo quod ab illo, cujus interest conditionem non impleri, impediatur. » Nam ut post Dynum *hic* bene advertunt Vivianus et alii, regula per omnia declarari et intelligi debet juxta regulam 161, ff. *de Reg. jur.* n. 1, allegatam, utpote ex qua canonicam desumptam diximus; ibi autem expresse habetur: « quoties per eum, cujus interest conditionem non impleri, fit, quominus conditio impleatur: » per quod etiam distinguitur hæc a regula 41, jur. in 6. « Imputari non debet ei, per quem non stat, si non faciat, quod per eum fuerat faciendum: » ista siquidem etsi similis videatur præsentis, tamen ab illa differt in eo, quod regula 41, loquatur de casu, quo quis impeditur per alicujus casus eventum, vel per tertium, cujus non interest rem fieri, vel non fieri: præsens vero proprie loquatur de casu, quo quis ab implenda conditione sibi imposita impeditur ab eo, cujus interest, conditionem non impleri, puta, quia conditione adimpleta aliquid amissurus est, aut præstare debet. Dynus, et Vivianus loc. cit. cui Strein, *hic.* n. 1, et aliam differentiam addit, videlicet, regulam 41, duntaxat velle, non debere illi imputari ad culpam, si non

facit, quod facere non potest: præsentem vero regulam non solum a culpa eximere illum, qui appositam conditionem non adimplet, dum impeditur, sed insuper velle, quod conditio etiam habeatur pro adimpleta, si quis impeditur a tali, cujus interest conditionem non impleri: quod non dicit regula 41 utpote vi cujus quidem excusatur quis a culpa, si non facit, quod facere non potuit, nullum tamen præterea consequitur fructum et effectum, uti contingit, quando quis impeditur a conditionibus ad valorem et usum sacramentorum necessariis, ubi licet quis careat culpa, attamen nullum fructum et effectum habet sacramentorum: vi præsentis regulæ autem non solum a culpa quis immunis est, sed et eundem effectum habet, ac si conditionem reipsa adimpleret. Res magis patebit per exempla juris infra a n. 5, et seqq. adducenda.

4. *Adducitur ratio regulæ.* — Interea adducitur ratio regulæ, videlicet, quod, quia nemo potest ad impossibile obligari, juxta reg. 6, *de Reg. jur.* in 6, legislatores, et aliarum dispositionum auctores, non censeantur (saltem in ordine ad illos, quorum interest, non impleri conditionem, quam injuste impediunt) conditiones aliter apponere, quam, si eas implere possibile sit: nec velle favere illis, qui malitiose impediunt, nec lucro et favore designato privare eos, qui nihil omiserunt eorum, quæ ad præscriptam conditionem adimplendam spectant. In quo dicti auctores divinam imitantur bonitatem, quæ etiam solam voluntatem, et possibilem, licet irritum conatum æque remuneratur, ac opus ipsum, uti constat de Abraham, *Genes.*, XXII, 2 et seqq., qui ex eo, quod bonam voluntatem et debitum conatum sacrificandi filium habuerit, idem meritum, eundemque effectum apud DEUM reportavit, ac si actu filium occidendo sacrificasset, etsi ab hoc per angelum impeditus, arg. can. *Si qualibet,* 20, cau. 22, q. 2.

5. *Firmatur exemplis juris.* — Declaratur, et firmatur regula amplius exemplis juris. Sic enim, si quis instituitur hæres sub hac conditione, ut decem det Titio, qui alias ab intestato succederet, et consequenter cujus interest, conditionem non impleri, et institutus hæres conditionem adimplere volens decem offerat Titio, hic autem ea non accipiat, conditio habetur pro impleta, et institutus hæres hæreditate gaudet. Dyn. *hic.* n. 1, arg. l. *Si ita hæres,* 3, ff. *de Condition.*

instit., ibi : « Si ita hæres institutus sum ; si decem dedero : et accipere nolit, cui dare jussus sum, pro impleta conditione habetur. »

6. Sic pariter, si servo in testamento legatur libertas conditione, « si hæredi decem sestertia pendat, » et servus ea hæredi offerat, hæres autem, cujus interest servo non privari, illa non acceptet, perinde liber evadit, ac si acceptasset hæres, et conditio fuisset impleta, quia per eum non stetit, quominus conditio adimpleretur l. fin., ff. de Condition. instit.

7. Sic etiam, si quis cum altero contrahit, et promittit dare eidem decem, si ascendat in Capitolium, et per promissorem stat, quominus alter ascendat, utpote impeditus ab illo, conditio habetur pro impleta, et decem debentur. Dyn. hic, n. 1, l. In jure, 164, ff. de Reg. jur., ibi : « Quibus exemplis stipulationes quoque committuntur, cum per promissorem factum esset, quominus stipulator conditioni pareret. »

8. *Solvuntur objectiones juris.* — Objicies primo, l. Cum quidem, 7. C. de Condition. insert., ubi expresse habetur, quod, si servo legatur libertas sub hac conditione, ut tot vel tot solvat hæredi, servus evadat liber, si conditionem impleturus ad hæredem properavit, « sed in medio latronum, et hostium incursione, vel alio fortuito casu peremptum est, quod portabat ; » cui subjungitur : « Ex quacunque igitur causa impediatur, sive per hæredem, sive per eum, cui dare aliquid jussus est ; sive per fortuitos casus, in libertatem perveniat. » Ergo regula non tantum est intelligenda de casibus, in quibus conditionem adimplere volens impeditur ab eo, cujus interest, conditionem non impleri : sed etiam, si ex alia quacunque causa, vel casu fortuito impeditur, quod est contra supra dicta n. 3. Resp. negando consequentiam ; quia etsi ex quacunque causa impedito implere conditionem vi dictæ legis attribuat libertas, tamen conditio non habetur pro impleta, cum eandem, etiam secuta jam libertate, adhuc adimplere per dictam legem cogatur ; ibi : « In libertatem quidem ipse omnino perveniat, nisi ipse servus noluerit adimplere conditionem : obnoxius tamen constituatur, post libertatem hæredi, vel ei, cui dare aliquid jussus est, (nisi et ipse oblatu pecunias non susceperit ; quod enim semel repudiatum ab eo est, reintegrari minime concedimus) quatenus hoc, quod

dare jussus est, omni modo implere compellatur. »

9. *Objicies secundo.* Si quis Caio legat mille ea cum conditione, si filiam ejus ducat, et filia ante nuptias moriatur, nil debetur Caio, etsi per eum non steterit, quominus conditio fuerit adimpleta, l. Legatum, 4. C. de Condition. insert., ibi : « Legatum, sive fideicommissum a patruo tuo relictum tibi sub conditione, si filio ejus nupsisses ; cum, mortuo filio, priusquam matrimonium cum ipso contraheretur, conditio defecerit, nulla ratione deberi tibi existimas. » Ergo non semper conditio habetur pro impleta, quando non stat per eum, ad quem pertinet, quominus impleatur. Resp. hanc legem minime obesse regulæ nostræ, tum quia non loquitur de casu aliquo, quo conditionem implere volens impeditur ab eo, cujus interest, conditionem non impleri : de cujusmodi tamen casibus solummodo intelligenda est regula per dicta n. 3 ; tum quia casus in lege positus, est unus inter illos, in quibus apponens conditionem absolute vel præsumitur, ut adimpleatur, eaque ob quameunque causam non impleta, conditionate promissum non valeat ; in cujusmodi casibus regulam locum non habere extra controversiam est.

REGULA LXVII.

QUOD ALICUI SUO NON LICET NOMINE, NEC ALIENO LICEBIT.

1. *Regula unde?* — Desumpta videtur hæc regula ex l. Non utique, 2, § 1, ff. de Administrat. rerum ad civitat. pertin., ibi : « Quod quis suo nomine exercere prohibetur, id nec per subjectam personam agere debet, » et can. Sicut non suo, 10, dist. 46.

2. *Regula in duplici sensu intelligi potest.* — Quæritur I. Quomodo hæc regula intelligenda. Et quivis verus illius sensus sit? Resp. I, hanc regulam in duplici sensu procedere, et intelligi posse ; et quidem primo taliter : quod alicui suo nomine in propria persona facere non licet, nec alieno, id est, nec per aliam seu per substitutum eidem licebit. Secundo ita : quod quis suo nomine, seu pro seipso licite facere non potest, id neque alieno nomine id est, nec pro alio poterit. Exempla utriusque sensus passim habentur in jure : et procedit potissimum de maleficiis, seu delictis, non tantum jure divino et naturali, sed etiam humano prohi-

bitis. Sic v. g. quia non licet mihi nomine meo, et in propria persona innocentem occidere, vel furtum, aut usuram committere : ita neque alieno nomine, id est, nec per alium pro me, nec pro alio committere licebit. Hinc.

3. *Ponitur verus illius sensus.* — Resp. II. Verus sensus regulæ sequens est : « Quid quis prohibente jure divino, naturali, aut humano licite facere non potest suo nomine, id nec alieno nomine, id est, nec per alium pro se, nec in propria persona pro alio licite facere poterit. » Ratio est, tum quia, cum quis regulariter in quovis negotio ad agendum pro se, et ad se aliquo modo pertinentibus facilius admittatur, quam pro aliis, arg. can. Prohibentur, 14, cau. 2, q. 1. Consequens est, quod si quis suo nomine quid agere prohibetur, multo magis id alieno nomine agere prohibitus esse censeatur ; tum quia, si quod non licet proprio nomine, liceret alieno, admitteretur aliquid una via, quod alia via prohibetur contra reg. 84, de Reg. jur., in 6, ibi : « Cum quid una via prohibetur alicui, ad id alia via non debet admitti. »

4. *Declaratur exemplis juris.* Clerico non licet exercere fœnus proprio, vel alio nomine. — Declaratur, et firmatur regula ulterius exemplis juris ; et quidem, abstrahendo a prohibitis jure divino, et naturali, de quibus aliquantulum dictum est n. 2, ut per se patet, loquendo de prohibitis jure humano. Sicut clerico non licet nomine suo exercere fœnus, sic idem ei non licet nomine alieno, cit. can. Sicut non suo, 10, dist. 46, ibi : « Sicut non suo, ita nec alieno nomine aliquis clericorum exercere fœnus attentet. Indecens est enim crimen suum commodis alienis impendere. »

5. *Nec alicui excommunicato stare in judicio.* — Sic pariter, quia excommunicato non licet proprio nomine agere in judicio, c. Intelleximus, 7, de Judiciis, cum concord. sic etiam alieno, seu procuratorio nomine agere prohibetur c. Post cessionem, 7, de Probat., ibi : « Cum igitur per litteras judicis ordinarii (quibus standum est, donec probetur contrarium) nobis confiterit ; quod N. excommunicatus erat, cum procuratoris officium assumpsit ; ipsum tanquam procuratorem non duximus admittendum. »

6. *Nec falsificare litteras apostolicas suo, vel alieno nomine.* — Sic rursus sicut non licet suo nomine litteras apostolicas falsificare, ita nec alieno licet : « Nos enim, ait Papa c. Ad falsariorum, 7, de crimine falsi omnes falsa-

rios litterarum nostrarum, qui per se, vel alios vitium falsitatis exercent, anathematis vinculo decernimus innodatos. » Sic etiam uti proprio, ita et alieno nomine album prætoris corrumpere illicitum est, l. Si quis, 7, ff. de Jurisd., etc. Sic plurima alia in jure habentur exempla ; ex quibus.

7. *Fallit regula in casibus, ubi in propria, et aliena persona non est eadem prohibitionis ratio.* — Quæritur II. An et quas fallentias patiat hæc regula? Resp. eam universaliter fallere tunc, quando ratio prohibitionis in mea persona existens cessat, seu non reperitur in aliena, eique non obstat. Ita doctores communiter. Sic enim, etsi mihi non liceat contrahere matrimonium cum mea consanguinea, c. Non debet, 8, de Consanguin. et affinit., possum tamen cum ea nomine alieno, seu pro alio non consanguineo vel affine ut procurator ipsius contrahere, c. Ex parte, 14, de Restit. spoliat. et c. fin. de Procurat. in 6, quia ratio prohibitionis, consanguinitas nempe quæ in mea persona est, non repetitur in alia.

8. *Declaratur hoc exemplis juris.* — Sic etiam, quamvis filiusfamilias sine consensu patris, quantum ad temporalia regulariter, loquendo, non possit agere in judicio, c. 3, de Judiciis, in 6, tamen nomine alieno, seu pro alio agere potest, c. Qui generaliter, 5, de Procurat. in 6, ibi : « Ne dum vero ad negotia, sed etiam ad judicia potest filiusfamilias absque patris assensu fieri procurator ; » quia ratio prohibitionis, ne filiusfamilias juvenili sua imprudentia sibi, vel patri circa temporalia noceat, cessat in alieno negotio, in quo ut procurator nec sibi, nec patri præjudicat ; cum judex non contra procuratorem, sed contra principalem proferat sententiam, et hic sibi imputare debeat, quod sciens talem constituerit procuratorem. Dynus hic, n. 2.

9. Sic ulterius, quamvis per fundum alienum, in quo jus servitutis non habeo, nomine meo ire, vel jumentum agere non valeam : tamen, id mihi licebit facere nomine alieno jus servitutis in præfato fundo habentis l. Si stipulatus, 114, ff. de Verb. oblig., quia ratio, quæ me prohibet, alium non prohibet, qui jus servitutis in fundo habet, quo jure per se, vel per alium uti potest juxta regulam statim sequentem : « Potest quis per alium, quod potest facere per seipsum. »

10. Sic rursus, etsi episcopo non liceat suo nomine alienos diocesanos ordinare : tamen